

De kat en de kunstroof bij Henk Helmantel

In februari 2000 werden van schilder Henk Helmantel in Westeremden 37 schilderijen gestolen ter waarde van 1,5 miljoen gulden (680.000 euro). De daders eisten losgeld, maar werden gepakt. Politieaanpak Henk Heling leidde des tijds het onderzoeksteam. Hij schreef er een boekje over.

ROB ZIJLSTRA

Het was de schuld van de kat. In zekere zin. Henk Helmantel wist wat zijn werken waard waren. Toch was de expositieruimte in de pastorieboerderij van Helmantel allesbehalve zwaar beveiligd. Het was voorzien van een alarm met bewegingssensoren. Omdat de kat dit alarm steeds in werking stelde, had de kunstenaar dit systeem uitgezet. Want wat gebeurt er nou in Westeremden?

Dit dus. In de ochtend van 25 februari ontdekt de schilder eerst een kapot raampje en al snel daarna ziet hij tot grote schrik de lege plekken aan de wanden. Helmantel belt de politie.

In het voorwoord van het boekje *Kunstroof te Westeremden* schrijft toenmalig korpschef Bernard Welten dat hij enkele dagen na de inbraak informeert of er al schot in de zaak zit. Niet. Groningen, schrijft Welten, stond in die tijd niet in hoog aanzien als het gaat om het oplossen van misdrijven.

Welten realiseert zich dat de kunstroof in Noord-Groningen veel publiciteit zal opleveren en dat zijn kopers wel een succesje kan gebrui-

De ontknoping met een verstopt rechercheteam is ronduit hilarisch

ken. Helmantel is ook geen onbekende. Besloten wordt een speciaal team op de kunstroof te zetten, het Egeltjes-team, vernoemd naar een van de gestolen werken.

Henk Heling werkte 42 jaar bij de politie, waarvan dertig jaar bij de recherche in Groningen. Zeden, mensenhandel, moord en doodslag, zware criminaliteit. Wat niet. In 2006 ging hij met pensioen. Omdat Henk Heling niet de allergrootste was en uit Drenthe kwam – hij woont in Beilen en binnenkort in Assen – noemden zijn collega's in Groningen hem steevast Bartje. „Zo kennen ze me.” In het boek is het terug te vinden: de auteur heet niet Henk, maar Bart Heling.

Waarom een boek over deze zaak? „Het begon met een gewone inbraak, maar al snel werd duidelijk dat er meer aan de hand was. Het is een zeer uitzonderlijke zaak geweest, die me van al die zaken die ik

heb gedaan het meest is bijgebleven. In het onderzoek zaten alle aspecten van het recherchewerk. En ik ben ook trots op het eindresultaat van het onderzoek.”

De daders achter de tralies? Heling: „Nee. Het hoofddoel was het terugvinden van de kunstwerken. Het aanhouden van de daders kwam voor ons nadrukkelijk op de tweede plaats.”

Een van de eerste beslissingen van het Egeltjesteam is om naar buiten te brengen dat het om 36 gestolen schilderijen gaat, in plaats van het werkelijke aantal van 37. Alleen de daders kunnen dat weten. En er wordt publiciteit gezocht, ook met de bedoeling om de verkoop van de schilderijen zo moeilijk mogelijk te maken. Kunsthandelaren worden aangeschreven en er komt een speciale website met daarop foto's en beschrijvingen van het gestolen werk.

Het politieteam houdt er rekening mee dat de daders als alternatief losgeld zullen eisen. In dat geval zal er contact moeten worden gelegd met Helmantel. Uiteindelijk gebeurt dat ook.

Probleem voor de politie: de daders bellen wel met Helmantel, maar vanuit een telefooncel. Die



Dit schilderij van een egeltje van Henk Helmantel was het bekendste van de buitgemaakte doeken. Daarom werd de ploeg rechercheurs die de zaak onderzocht en oploste aangeduid als het Egeltjesteam. FOTO ARCHIEF

wordt getraceerd: omgeving Enschede.

De afperser laat Helmantel weten dat hij de schilderijen heeft en dat hij er 300.000 gulden (omgerekend ruim 136.000 euro) voor wil hebben. De politie moet er buiten blijven. Alleen dan komen de schilderijen terug. Helmantel vraagt hoe hij kan weten of de beller de waarheid spreekt? De beller: 'Ik heb 37 schilderijen.'

Helmantel wil wel met de afperser in zee gaan, maar Heling en zijn collega's praten de schilder dit uit het hoofd.

Het verloop van het onderzoek – wat uiteindelijk zal leiden tot de aanhouding van de daders in de nacht van 17 op 18 juli 2000 – wordt door Heling stap voor stap beschreven. Hij zegt daarover: „Het viel me niet mee. Ik ben natuurlijk geen echte schrijver.”

Dat zal. Maar met zijn nauwgezette beschrijving weet Heling desondanks een spannend verhaal neer te zetten, een verhaal ook dat een aardige kijk in de keuken geeft van recherchewerk. Dat gaat gepaard met veel creativiteit, maar ook met tegenvallers. De ontknoping met een verstopt arrestatieteam en drieduizend briefjes van 100 gulden – be-

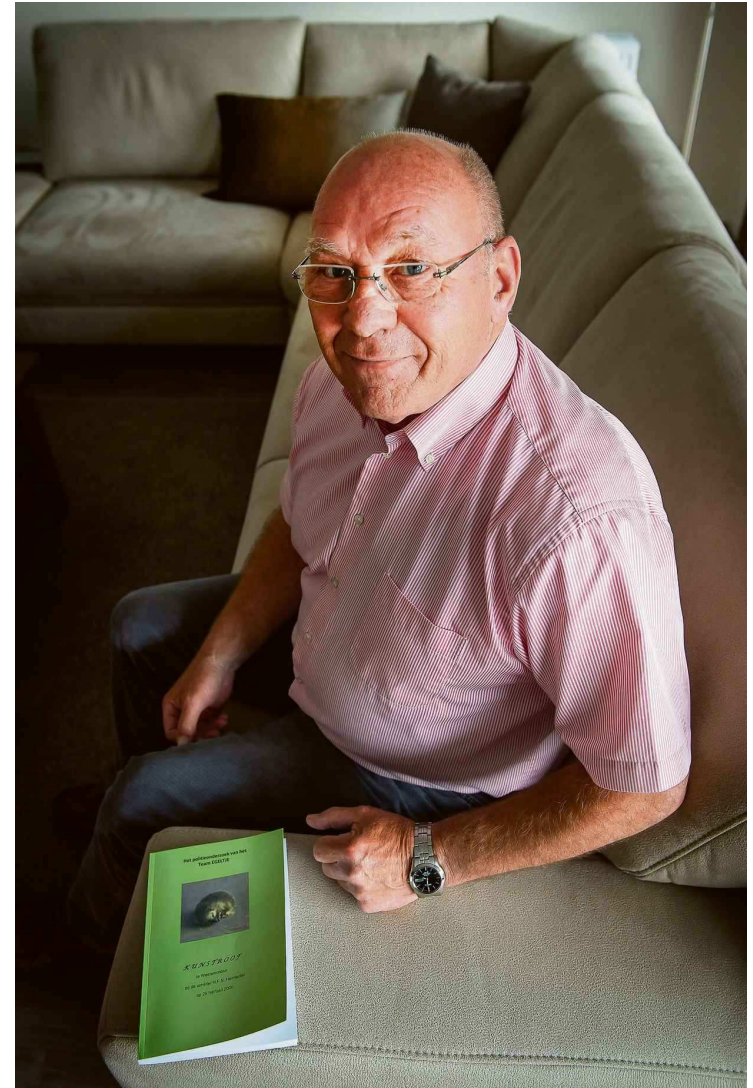
schikbaar gesteld door Binnenlandse Zaken – is ronduit hilarisch.

Henk Heling: „Maar we hebben alle schilderijen ongeschonden terug kunnen brengen. Er zaten slechts een paar kleine beschadigingen op het lijstwerk, krasjes die vrij eenvoudig weggewerkt konden worden. Ook dat is uitzonderlijk bij kunstroofen.”

De rechtbank in Groningen veroordeelt later de twee hoofddaders tot twee en drie jaar celstraf, twee mededaders krijgen werkstraffen opgelegd van 240 uur. Heling was niet bij de rechtszaak aanwezig. „Dat heb ik nooit gedaan. Op een gegeven moment is het politiewerk gedaan. Het vervolg is dan aan de rechters.”

Nooit de neiging gehad tijdens het schrijven van dit boek contact te zoeken met de daders? „Nee. Ik denk ook niet dat ze dat op prijs hadden gesteld.”

Het eerste exemplaar van het boek *Kunstroof te Westeremden* wordt zaterdag uitgereikt aan Henk Helmantel. Dat gebeurt op de 'plaats delict': in de expositieruimte van de kunstenaar in Westeremden. Daar is het boek, dat in eigen beheer is uitgegeven, ook te koop (9,95 euro).



Oud-politieaanpak Henk ('Bartje') Heling schreef een boekje over de kunstroof bij Henk Helmantel. FOTO HILBRAND DIJKHUIZEN